

Samråd om forsvarets økonomi den 15. december 2011

Ministeren bedes redegøre for den generelle økonomiske situation i Forsvarsministeriet og herunder for den økonomiske styring af ministeriet og tilhørende institutioner

Indledning

Finansudvalget har bedt mig om at redegøre for den generelle økonomiske situation i Forsvarsministeriet og herunder for den økonomiske styring af ministeriet og tilhørende institutioner.

Jeg vil gerne takke udvalget for, at jeg har fået lejlighed til at redegøre for denne sag.

Økonomisk ansvarlighed og bedre økonomisk styring er helt centralt for regeringen. Forsvarsministeriets økonomi og økonomistyring er derfor også blandt mine allerhøjeste prioriteter som forsvarsminister.

Jeg vil i min redegørelse komme ind på tre hovedtemaer:

1. Først vil jeg give en orientering om Forsvarsministeriets generelle økonomiske situation.
2. Dernæst vil jeg gå lidt mere i dybden med det forventede mindreforbrug i 2011

[Det talte ord gælder]

3. Endelig vil jeg slutte af med at redegøre for den økonomiske styring af ministerområdet generelt, men med særlig fokus på forsvaret.

Helt overordnet kan jeg sige, at den generelle økonomiske situation i Forsvarsministeriet er, at der er en sammenhængende og fornuftig økonomi.

På trods af stor aktivitet i 2011 er det lykkedes flere myndigheder under Forsvarsministeriet at holde igen med forbruget.

Forsvarsministeriet forventer derfor nu et akkumuleret mindreforbrug på ca. 1,6 mia. kr. for det samlede ministerområde i 2011. [1.647 mio. kr. dertil kommer en reserveret bevilling, der ikke er relevant for aktstykket, på 35,6 mio. kr.].

Det dækker både mindreforbruget for det såkaldte hovedområde 2 – militært forsvar – og for de øvrige områder under Forsvarsministeriet. Det vender jeg tilbage til om et øjeblik.

Som det også fremgår af aktstykket, kan størrelsen på mindreforbruget først endeligt kunne opgøres i forbindelse med bevillingsafregningen for 2011, og vil derfor kunne ændre sig.

Mindreforbruget skyldes en række sammenfaldende forhold, der trækker i samme retning: Effektiviseringer, udskydelser, generel tilbageholdenhed og ikke mindst en strammere økonomistyring under hele ministerområdet. Det vender jeg også tilbage til.

[Det talte ord gælder]

Jeg ser mindreforbruget som et udtryk for, at de bestræbelser, der er gjort for at få styr på forsvarets økonomi, nu begynder at bære frugt.

Hertil kommer, at mindreforbruget er et godt grundlag at arbejde videre på i forhold til de besparelser, der kommer fra 2015.

Så hvis jeg skal opsummere helt overordnet, så er der grundlæggende en sammenhængende og fornuftig økonomi i Forsvarsministeriet:

- Hele ministerområdet forventer i 2011 et akkumuleret mindreforbrug på ca. 1,6 mia. kr.
- Heraf vedrører størstedelen det såkaldte hovedområde 2 – militært forsvar.
- Og heraf vedrører ca. 1,4 mia. kr. alene Forsvarskommandoens område.

-o0o-

Jeg vil nu redegøre lidt mere specifikt for det forventede mindreforbrug for hovedområde 2 i 2011, som er baggrunden for aktstykke 37.

Et kort tilbageblik viser, at Forsvarsministeriets område de sidste par år har haft positive resultater:

Forsvarsministeriets samlede resultat for 2009 var et lille mindreforbrug på knap 60 mio. kr.

[Det talte ord gælder]

Det samlede akkumulerede resultat efter 2010 var et mindreforbrug på godt 500 mio. kr.

Og Forsvarsministeriet forventer at komme ud af 2011 med et mindreforbrug i forhold til bevillingen på 1,1 mia. kr. og dermed et samlet akkumuleret mindreforbrug på ca. 1,6 mia. kr., svarende til ca. 7 pct. af bevillingen. Og det vel at mærke samtidig med, at der har været højt aktivitetsniveau.

På finansloven har Forsvarsministeriet en tekstanmærkning [tekstanmærkning nr. 2], der begrænser opsparingens størrelse. [der kan overføres 3 pct. af bevillingen fra 2011-2012 faldende til 2 pct. af bevillingen fra 2012-2013 og fra 2013-2014]

Det er særegent for Forsvarsministeriets område, at der er begrænsning på, hvor meget man må spare op.

Det bør også nævnes, at Forsvarskommandoen – ministeriets største myndighed – ikke er overgået til omkostningsbaserede bevillinger.

Derfor har Forsvarskommandoen heller ikke samme muligheder og fleksibilitet i form af reservering af bevilling mv., som omkostningsbaserede institutioner har.

Fra 2011 til 2012 må der for hovedområde 2 ifølge tekstanmærkningen derfor maksimalt overføres 3 pct. af bevillingen svarende til ca. 670 mio. kr. [Den aktuelle bevillingsramme ved RAMIII].

Det er baggrunden for, at Forsvarsministeriet har bedt om hjemmel til at overføre det forventede mindreforbrug til 2012.

Der er flere årsager til, at ministerområdet samlet set får et betydeligt mindreforbrug i 2011.

Jeg vil i det følgende komme ind på de væsentligste årsager. Det er:

- Effektiviseringer,
- Udskydelser af materielprojekter,
- En generel – men grundlæggende sund – økonomisk tilbageholdenhed i forsvaret, og
- En strammere økonomistyring i koncernen.

En del af mindreforbruget er således midler, der skal bruges på et senere tidspunkt.

Lad mig først adressere effektiviseringerne.

Vi har et forsvarsforlig, der har stort fokus på effektiviseringer og rationaliseringer.

Effektiviseringer og rationaliseringer var – sammen med reduktioner i de operative kapaciteter – en del af den samlede finansiering af forsvarets samlede opgaveløsning i det gældende forlig og den efterfølgende konsolidering.

På en lang række områder er det derfor aftalt i forligsaften for 2010-2014, at forsvaret og hjemmeværnet skal effektivisere og rationalisere.

Det gælder fx på årsværksforbruget [lønsom], øvrig drift og udbetaling af variable ydelser samt merarbejde.

I forbindelse med konsolideringen af forsvarsforliget i juni 2010 opgjorde forsvaret et budgetteret merbehov på ca. 3 mia. kr. for den resterende del af forligningsperioden. Det budgetterede merbehov blev gennem en række tilpasninger nedbragt til ca. 1,6 mia. kr.

Forsvaret og hjemmeværnet skulle søge at finde yderligere effektiviseringer og rationaliseringer, således at budgettet for forliget kunne være i balance ved den aftalte midtvejsevaluering af forliget i 2012.

Med 2010 regnskabet var det budgetterede merbehov nedbragt fra 1,6 til 0,8 mia. kr. Den seneste opgørelse fra Forsvarskommandoen viser, at det budgetterede merbehov nu er nede på 0,4 mia. kr.

Det er min forventning, at når vi når frem til midtvejsevalueringen af forliget inden sommerferien 2012, så er det budgetterede merbehov væk. Dermed er der skabt økonomisk balance i indeværende forlig.

[Det talte ord gælder]

Med andre ord har det altså været en helt bevidst målsætning at nedbringe det budgetterede merbehov, og det slår selvfølgelig ud i Forsvarsministeriets regnskabsmæssige mindreforbrug.

Men mindreforbruget skyldes ikke kun effektiviseringer og rationaliseringer.

Det skyldes også periodeforskydninger på ca. 0,5 mia. kr. inden for materielområdet. Der er altså tale om forsinkelser i forsvarets projektførelse, forsinkelser fra leverandører og/eller ændringer i aftalte betalingsplaner.

I "gamle dage" – dvs. frem til 2008 – anvendte Forsvarets Materieltjeneste et princip, hvor man overbudgetterede på de samlede materielinvesteringer.

Det vil sige, man vidste erfaringsmæssigt, at der var projekter, som faldt bort eller måtte udskydes i løbet af året, og derfor igangsatte man flere projekter, end man egentlig havde bevilling til inden for året.

Det førte som bekendt til, at forsvaret i 2008 – hvor der pludseligt ikke kom det forventede antal forsinkelser og udskydelser – overskred sin bevilling. Den praksis er selvfølgelig ophørt.

Det har så til gengæld den konsekvens, at når projekter fx bliver forsinkede, så opstår der et mindreforbrug.

[Det talte ord gælder]

[Det talte ord gælder]

Det betyder også, at de omtalte periodeforskydninger kan blive større end de 0,5 mia. kr.

Så har der også i forsvaret – ligesom i resten af samfundet – været en generel tilbageholdenhed med at bruge penge.

Det er jeg som forsvarsminister godt tilfreds med.

- Man har holdt igen med igangværende projekter,
- Man har tænkt sig meget godt om, inden man iværksatte nyt,
- Og man er blevet bedre til at vende hver en 5-øre.

Dette er også slået igennem på lønområdet, hvor forsvaret forventer et mindreforbrug på ca. 480 mio. kr.

I mindreforbruget er der indeholdt en central reserve til lønsum for at kunne imødekomme et uforudset behov uden at overskride bevillingen på 200 mio. kr. Den centrale reserve er afsat på baggrund af Rigsrevisionens anbefalinger.

Forsvarets tilbageholdenhed har medført, at man ikke har haft behov for denne reserve i år.

Så hvis jeg skal opsummere, så kan jeg sige, at Forsvarsministeriets mindreforbrug er opstået, fordi: 1) Forsvarsforliget stiller krav om effektiviseringer, 2) der er periodeforskydninger på materiel-

[Det talte ord gælder]

området, 3) og så har der været en generel tilbageholdenhed på mange fronter.

Man kunne så spørge, om et mindreforbrug i den størrelsesorden alligevel ikke er udtryk for dårlig økonomisk styring i Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriet?

Her vil jeg gerne understrege, at det interessante ikke er om pengene bruges, men om opgaverne løses. Og opgaverne blev løst i 2011.

Når det er sagt, så vidste Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriet allerede før sommerferien, at der ville komme et større mindreforbrug. Mindreforbruget er siden fulgt nøje måned for måned.

Og selvom 1,6 mia. kr. er et stort beløb, så er afvigelsen som nævnt på 7 pct. af bevillingen.

Ser man på de øvrige ministeriers opsparring på driftsrammen ultimo 2010, så udgjorde den typisk over 20 pct.

Forsvarsministeriets opsparring på ca. 7 pct. af bevillingen er således ikke noget særsyn. Men på grund af forsvarets størrelse bliver opsparringen i sagens natur til et stort beløb i kroner.

-o0o-

[Det talte ord gælder]

Nu vil jeg gå over til at adressere sidste del af udvalgets spørgsmål, nemlig den der handler om den økonomiske styring af Forsvarsministeriet og underliggende institutioner.

Forsvarsministeriet og underliggende institutioners økonomi er som bekendt en stor og kompleks størrelse. Og det er heller ikke nogen hemmelighed, at især forsvaret gennem tiden har haft udfordringer med at styre økonomien.

Det har Rigsrevisionen da også for nyligt redegjort for i deres beretning om forsvarets økonomistyring i perioden 2005-2010.

Og det har Finansudvalget bemærket. Bl.a. måtte en af mine forgængere i 2009 forklare Finansudvalget om det uforudsete merforbrug i 2008.

Derfor er der arbejdet målrettet på at forbedre økonomistyringen. Udviklingen mod en bedre økonomistyring i forsvaret har strakt sig over flere år, hvor forsvaret gradvist har fået bedre og bedre styr på økonomien

Jeg vil fortsat følge denne udvikling tæt, og som jeg nævnte tidligere, så er den økonomiske styring blandt mine højeste prioriteter som forsvarsminister.

Forsvarsministeriets rolle i den økonomiske styring er at sikre en effektiv økonomisk og bevillingsmæssig styring, en rigtig afrapportering, at der gives rigtige tal til bl.a. Folketinget, og at der er en god økonomisk forvaltning ved alle koncernens myndigheder.

[Det talte ord gælder]

I forbindelse med økonomistyringen i Forsvarsministeriet udføres selvsagt en mængde kontroller og tilsyn med hele koncernen. Kontrollerne og tilsynet foregår både i departementet og i Forsvarsministeriets uafhængige interne revision.

Forsvarsministeriets departement kontrollerer løbende, at alle myndigheder overholder bevillingerne, og at dispositioner sker med rette hjemmel.

Og så har departementet ud fra en betragtning om væsentlighed og risiko stor fokus på Forsvarskommandoens og forswarets økonomi.

I øvrigt er departementet i færd med at styrke de kontroller og tilsyn, der foretages af de enkelte fagkontorer. På den måde vil tilsynet blive endnu mere struktureret og ensartet i Forsvarsministeriets departement.

Som nævnt kom Rigsrevisionen i 2011 med en beretning [8/2010] om forswarets økonomistyring i perioden 2005-2010. I den kunne man læse, at vi fortsat ikke var kommet i mål med aktivitetsopgørelserne og omkostningsfordelingerne. Til gengæld – og det er en vigtig pointe – til gengæld var der styr på regnskaber og bevillinger.

Rigsrevisionen har konkluderet, at både 2009 og 2010 regnskabet var korrekte. Og oven på min ministerredegørelse til statsreviso-

terne fra oktober måned har Rigsrevisionen fundet mine initiativer for at styrke økonomistyringen for "tilfredsstillende".

For at vende tilbage til det særlige fokus på Forsvarskommandoen, så mødes jeg personligt med forsvarschefen hver måned, hvor forswarets økonomi er et fast punkt på dagsordenen.

Her gør forsvarschefen rede for den seneste udvikling inden for økonomi og økonomistyring, og jeg har mulighed for at spørge ind til aktuelle forhold.

Denne direkte dialog om økonomi mener jeg er utrolig vigtig, og jeg er sikker på, at der kommer større fokus på økonomi og økonomistyring, når ministeren og forsvarschefen har det på dagsordenen hver måned.

Dialogen og samarbejdet med Forsvarskommandoen vedr. økonomi og økonomistyring viser også, at Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriets departement med fordel kan knyttes tættere sammen.

Den intensive og tætte dialog som Forsvarsministeriet har med Forsvarskommandoen om økonomien, har således betydet, at Forsvarsministeriet allerede før sommerferien blev opmærksom på, at årets resultat sandsynligvis kunne blive et betydeligt mindreforbrug.

Derfor har Forsvarsministeriet, Forsvarskommandoen og Finansministeriet haft tid til løbende at drøfte, hvordan dette skulle

[Det talte ord gælder]

håndteres teknisk. Samtidig har Forsvarsministeriet måned for måned fulgt udviklingen i mindreforbruget.

Forsvarskommandoen har udarbejdet en økonomistyringsstrategi for perioden 2011 – 2013 med henblik på at skabe en styret og sammenhængende udvikling i de kommende års arbejde med videreudviklingen af forsvarrets økonomistyring. Til økonomistyringsstrategien hører bl.a. 10 udviklingsopgaver.

Den form for tilsyn med økonomien kan jeg som minister kun være tilfreds med.

Jeg håber, at det er lykkedes mig at give en overordnet forståelse for den økonomiske styring i Forsvarsministeriet. Jeg håber også, at jeg har efterladt det indtryk, at økonomi og økonomistyring er noget, som jeg og dermed mit departement tager seriøst.

[Det talte ord gælder]